

FORME DE MANIFESTARE A INTEGRĂRII ECONOMICE A CAPITALULUI INDUSTRIAL CU CEL BANCAR

A. Cojuhari, T. Lîsî

Universitatea Tehnică a Moldovei

Industria, ca și întreaga economie națională, în anii de tranziție s-a dovedit a fi supusă în mod deosebit influenței condițiilor modificate de activitate internă și externă. A avut urmări grave creșterea bruscă a deficitului de materie-primă și resurse energetice, scumpirea lor excesivă, pierderea piețelor tradiționale de desfacere a producției, micșorarea capacității pieței interne pentru producătorii autohtoni din cauza măririi volumului de import, scăderea cererii de cumpărare la populație.

În perioada de tranziție la economia de piață a avut loc o permanentă scădere a ponderii industriei în PIB, ceea ce releva amplificarea procesului extrem de periculos de deindustrializare a țării. Dacă în anul 1993 ponderea industriei în PIB constituia 39%, fiind mai înaltă decât cea a agriculturii, începând cu 1995 situația s-a inversat, astfel încât în anii 1995-1996 ponderea agriculturii în PIB o depășea pe cea a industriei cu 4%, în 1997 - cu 6%, iar în 1998-2002 - în medie cu câte 8%. În consecință, în anul 2002 ponderea agriculturii în PIB constituia 21,0 %, în timp ce ponderea industriei abia de atingea 18,6 %.¹

În cazul stimulării sporirii volumului de credite și a masei monetare, cererii și investițiilor, în consecință, se vor favoriza majorarea producției și gradul de folosire a forței de muncă.

Capitalul bancar reprezintă un important factor de influență asupra economiei țării. Forța motrice a asigurării creșterii economice a fost, este și va fi sporirea volumelor de investiții proprii în capitalul fix.

În prezent se observă o reducere a ratelor dobânzilor la credite ceea ce atestă stabilizarea economiei. Dacă economia se consolidează, rata inflației descrește, ratele dobânzilor devin și ele mai mici. În asemenea condiții creditele devin cu mult mai ieftine și mai avantajoase. Se deschid noi întreprinderi și locuri de muncă. Creditele ieftine oferă economiei un câștig incontestabil în ceea ce privește relansarea economiei naționale.

Industria bancară în țara noastră în ultimul deceniu se dezvoltă accelerat. Banca Națională a introdus sistemul de legătură interbancară "Swift-Alians". În 1997, compania moldo-română "Mold

PAC" instalează utilajul pentru conectarea acestui sistem la rețeaua automatizată "SPRINT" de transmitere a datelor.

Totodată, nivelul de dezvoltare a sistemului bancar în Moldova rămâne destul de mult în urma celui european. La moment în Moldova funcționează 16 bănci comerciale, însă 2/3 din ele se află în Chișinău. Doar banca "Agroindbanc" își are filialele în toate centrele raionale și satele mai mari.

În Belgia, unei instituții bancare îi revine o mie de locuitori, în Danemarca, Germania, Finlanda, Spania, Suedia, - 1100-1700, în Anglia Franța și Olanda - 2200-2800, în Italia - 3300, iar în Moldova - circa 100000.

În perioada 1992-1995 în RM volumul investițiilor creditare în economie s-a redus de la 50,6 până la 26,5% din PIB, cota creditelor pe termen lung către anul 2002 a scăzut până la 7,8%. Băncile preferă să crediteze comerțul și firmele de intermediere, deoarece riscul este mai mare în cazul creditării firmelor de producție.

În condițiile economiei de piață, întreprinderea, pentru a-și menține competitivitatea, adică să fie capabilă de a desfășura cu succes competiția prin majoritatea afacerilor pe termen lung sau mediu, este nevoită să recurgă la surse externe de finanțare. Aceste surse pot fi resurse de credit sau mijloace implicate. *Resursele de credit* se atrag pentru un anumit termen, cu o plată stabilită pentru finanțarea proiectelor investiționale concrete. *Mijloacele implicate* - încasările de la realizarea acțiunilor, aporturile la capitalul social etc. Acțiunile obișnuite nu urmează a fi restituite și plata dividendelor nu este obligatorie.

Resursele creditare se clasifică în credite pe termen scurt și pe termen lung. Din resursele pe termen scurt fac parte: *creditele comerciale* (finanțarea neacoperită pe termen scurt prin vânzarea mărfurilor în rate și în credit); *creditele bancare* (finanțarea pe termen scurt, garantată de contractul de credit, gaj etc.); *finanțarea arendei* pe termen scurt.

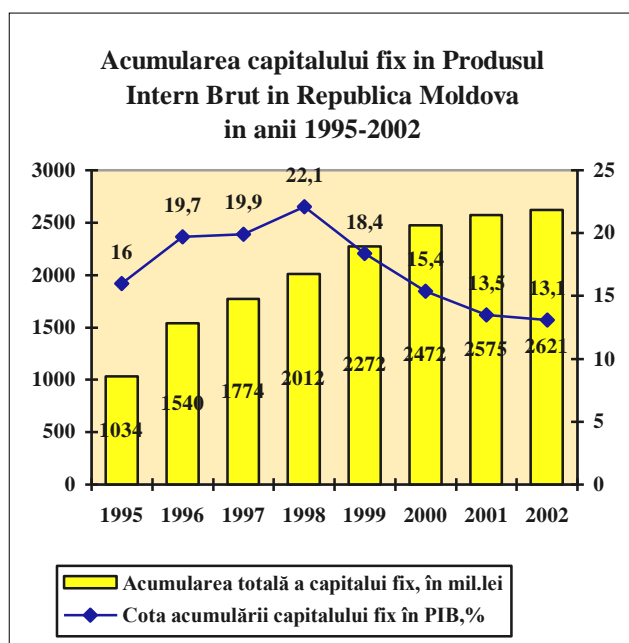
La resursele financiare pe termen lung se referă: *credite pe termen lung* (mai mare de 1 an); *leasingul* (arenda pe termen lung a bunurilor cu drept de răscumpărare ulterioară și acordare a creditului pe termenul de arendă).

1) Situația social-economică a Republicii Moldova în anul 2002. Chișinău, 2003, p.8.

Utilizarea creditelor pe termen lung înlesnește sporirea capitalului real, favorizând o mai bună utilizare a factorilor de producție existenți; ridică gradul de lichiditate a activelor, adică solvabilitatea întreprinderii în perioada curentă; accelerează tranzacțiile comerciale; contribuie la concentrarea întreprinderilor; sporește viteza de rotație a monedei, contribuind la dimensionarea ei. Însă dobânda la împrumut, în acest caz, e mult mai ridicată și pentru obținerea creditului sunt necesare gajul sau garanția bancară.

În condițiile economiei contemporane, creditul bancar a devenit o parte componentă, fundamentală a vieții economice, deoarece el îndeplinește funcția de multiplicator a activității economice.

Conform datelor publicate de Banca Națională a Moldovei, evoluția volumului de credite oferite în lei diferitor sectoare ale economiei înregistrează o dinamică pozitivă pentru anii 1996-1997, după aceea urmând o scădere bruscă în anii 1998-1999 (generată de criza regională) și o anumită ameliorare a situației începând cu anul 2001. Creditele acordate în valută străină în anii 1997-2002 au avut o tendință similară. Trebuie de menționat faptul că în ultimul timp în structura creditelor acordate în lei și în valută străină cea mai mare parte revine creditelor având termenul maxim de restituire de 12 luni, respectiv peste 8,1% și 66,7% din volumul total al creditării.

Situația creată influențează negativ asupra potențialului de atragere de credite bancare al sectorului industrial destinat reînnoirii fondurilor fixe și frânează participarea băncilor la creditarea operațiunilor de leasing. Reînnoirea fondurilor fixe are loc cu precădere la întreprinderile orientate spre export (industria de vinuri și băuturilor, industria

alimentară, industria ușoară), iar în ultimii ani și în infrastructură (energetică, transport).

O formă importantă de manifestare a integrării economice a capitalului industrial cu cel bancar este *leasingul*. Leasingul constituie una din modalitățile eficiente de finanțare a procesului de renovare și modernizare a potențialului de producere. Firmele de leasing sunt create de către corporațiile industriale, pentru a-și extinde sfera de realizare a producției lor (în SUA până la 70% din utilaje și mijloace de transport se realizează firmelor mici și medii pe bază de leasing). În comparație cu întreprinderile mari, cele mici și mijlocii obțin cu greu credite de lungă durată din cauza lipsei unei asigurări suficiente. Dobânzile bancare ridicate constituie obstacole suplimentare pentru întreprinderile mici și mijlocii în obținerea și rambursarea creditelor. În aceste condiții cea mai eficientă modalitate a politicii investiționale poate servi leasingul. Uzura fizică și morală a fondurilor fixe și lipsa mijloacelor proprii pentru modernizarea și reutilizarea procesului tehnologic constituie premisele suficiente a extinderii tranzacțiilor de leasing la noi în țară. Vorba e nu numai de arenda pe termen lung a bunurilor, ci și de o formă calitativ nouă a investițiilor, ce îmbină creditul pe termen lung, deservirea tehnică din partea producătorilor etc. Având asigurarea juridică necesară, leasingul permite întreprinderilor din Republica Moldova să obțină utilaj modern depunând o cotizație inițială minimă (de 10-15 % din valoarea totală) și să facă economii totodată pe seama taxelor de import, impozitului pe avere (activele luate ca leasing nu se trec în balanță) etc. Plățile de leasing se raportează la prețul de cost al producției, ceea ce reduce din impozitul pe profit. O parte din plată poate fi achitată cu producția fabricată cu ajutorul utilajului primit - aceasta va fi vândută, inclusiv pe piețele străine, de către firma leasing sau subdiviziunea respectivă a holdingului bancar.

O importanță mare în redresarea și modernizarea economiei naționale o au liniile de credit acordate de institute financiare străine. Astfel, Banca Națională a desemnat băncile comerciale "Moldova Agroindbanc", "Mobiasbanc" și "Banca de Finanțe și Comerț pe Acțiuni" în calitate de intermediari la executarea liniei de credit a Băncii Mondiale pentru dezvoltarea industriei. Creditul pe o perioadă de până la 5 ani (de la 30 la 100 de mii de dolari) în cazul investițiilor, și de până la 18 luni - în cazul capitalului circulant, se acordă cu o dobândă de 15-17 % anual firmelor în care predomină capitalul privat (mai mult de 50%).

Atragerea investițiilor străine și a creditelor la întreprinderile din Moldova, cere în primul rând, să se acorde garanții pentru mijloacele investite.

Aceasta are o importanță mult mai mare decât nivelul de rentabilitate preconizat.

Creditele și investițiile străine au avantajul că debitorul își poate păstra bunurile la întreprindere. Multe firme din Moldova, bunăoară în anul 1999 grupul industrial francez „Lafarge” privatizând fabrica de „Ciment-Rezina” la un preț de numai 200 mii dolari S.U.A. și-a luat obligațiunea să investească în modernizarea fabricii în decurs de 2 ani suma de 10 mln. dolari S.U.A., dar până în prezent compania nu și-a respectat obligațiile și nu a efectuat nici un fel de investiții în modernizarea fabricii. În anul 2000 S.A. „Ciment-Rezina” a produs numai 221,9 mii tone ciment utilizând capacitățile de producție numai la 20%. Este posibil ca firma să fi procurat fabrica de ciment numai pentru a scăpa de un concurent considerabil. Un alt exemplu, elocvent în acest sens este S.A. "Ionel". Conducerea acestei întreprinderi au ajuns la concluzia că independența totală de firmele străine, asigură achitarea salariului și impozitelor, funcționarea cu materie primă, dar nu permite creșterea mijloacelor circulante și dezvoltarea producției proprii.

Republica Moldova, în anii 1991-2002 a obținut credite importante în sumă de 1107,5 mil. dolari S.U.A. de la Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Pentru funcționare, producția avea nevoie de mijloace financiare, dar creditele erau acordate cu dobânzi enorme – până la 380 % (la începutul anului 1994). În esență aceste credite nu erau o salvare, ci "o sentință de condamnare la moarte".

Cea mai mare parte a acestor credite au fost folosite pentru promovarea reformei macroeconomice, nefiind investite în firme concrete. Capitalul străin a evitat să se implice în producție, cea mai mare pondere investind în comerț (18%), intermedierea financiară (15%), operațiile cu imobile (13%), dezvoltarea rețelei hoteliere și restaurantelor (9%), finanțarea importului în republică a gazului natural, combustibilului, cerealelor, medicamentelor. Numai 9% din suma totală a creditelor externe au fost utilizate în calitate de investiții.

Drept rezultat, investitorii străini își sporesc capitalul, iar ramurile industriale ale republicii, ce ar putea ieși pe piața mondială (industria ușoară, mobilei, electronicii, construcția aparatelor, tutunului, fabricarea cimentului și altor materiale de construcție, articolelor din piatră și sticlă, producerea și prelucrarea produselor ecologice pure, etc.), nu se pot dezvolta în modul cuvenit.

Ținând cont de evoluția procesului investițional și pronosticurile pentru anul 2005 (reorientarea sectorului bancar spre sectorul real, fluxul de capital străin, atragerea acumulărilor din sectorul particular și de la populație, dezvoltarea leasingului,) există riscul ca structura industriei să capete tot mai mult o înfățișare de "conomie periferică", iar asemenea ramuri precum transportul, electricitatea, telecomunicațiile comportă riscul de a fi marginalizate, transformându-se în substructuri puțin productive. Moldova riscă să-și confirme statutul de țară agrară cu o bază internă pentru inovații extrem de limitată (știință, tehnică, cadre) și cu o competitivitate redusă a mărfurilor.

Drept element de bază ale actualei politici industriale, după părerea noastră, trebuie să fie: intensificarea de către guvern și organele departamentale a metodei selective de realizare a măsurilor cu caracter structural - **investițional**. În acest sens se impune necesitatea unei administrări orientate spre susținerea selectivă și protejarea ramurilor industriale și a întreprinderilor concrete, care generează viitoarea creștere economică și modernizarea producției tradiționale, rotația rapidă a capitalului, acumularea lui pentru investiții ulterioare. În structura PIB este necesar să ne orientăm spre apropierea consecutivă a ponderii ramurilor industriale de nivelul țărilor dezvoltate.

Bibliografie

1. Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2002, Departamentul Statistică și Sociologie al Republicii Moldova. Editura „Statistica”, Chișinău, 2002.
2. **Dobrotă N.** Economia politică. Editura „Economica”, București, 1999.
3. **Basno C., Dardac N.** Operațiuni bancare, instrumente și tehnici de plată. Editura didactică și pedagogică, R.A. – București, 1996.
4. **Ciornâi N.** Tranziția la economia de piață și investițiile străine în Republica Moldova. Editura: „Prut International”, 2002.
5. **Hrișcev E.** Managementul firmei. Complexul editorial-poligrafic al ASEM, – Chișinău 1998.
6. Leasing în Moldova Situația actuală și oportunități de dezvoltare – Proiectul BIZPRO Moldova, Chișinău, 2002.
7. The Republic of Moldova in figures, 2000: Culegere succintă de informații statistice - Chișinău: Editura „Statistica” 2001.
8. **Zgureanu M.** Aspecte economico-organizatorice ale restructurării întreprinderilor din industria ușoară”. Teza de doctor, Chișinău 2000

CONCLUZII